
Jak to bylo v listopadu 89: O bití na Národní třídě, milicionářích, a děsivých psovodech

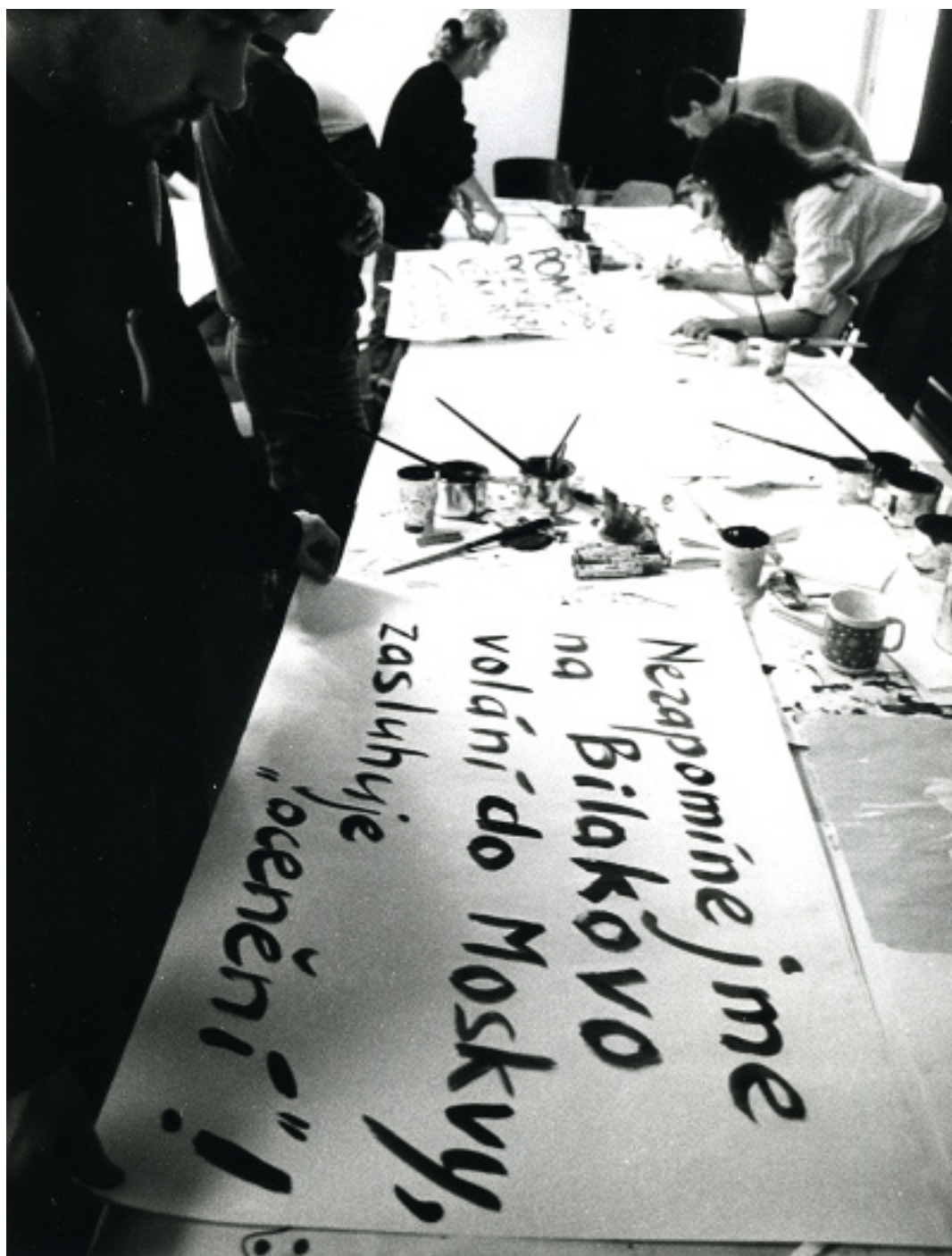

Jak to bylo v listopadu 89: O bití na Národní třídě, milicionářích, a děsivých psovodech

Při příležitosti oslav 30. výročí sametové revoluce jsme vyzpovídali aktéry tehdejších revolučních událostí, kteří jsou spjati s Univerzitou Karlovou. Jejich vzpomínky už vyšly v tištěném speciálu časopisu Forum, nyní je předkládáme v nezkrácené podobě také on-line.

doc. RNDr. Jan Konvalinka, CSc., prorektor UK pro vědu *(v listopadu 89 student PřF UK)*

Moc dobře si pamatuju, že se mi tenkrát na tu demonstraci vlastně nechtělo. Ten týden jsem už demonstroval kvůli Stromovce a taky u čínské ambasády. Na Albertov jsem se nechystal, byl jsem unavený a taky jsem měl pocit, že je to svazácká akce. Pozvánka na tuhle demonstraci byla i v Mladé frontě. Přemluvila mě manželka, tehdy studentka AVU. V ateliéru prý připravují skvělé transparenty, tentokrát to bude veliké. A měla pravdu.

Od první minuty, kdy jsem vystoupil z tramvaje na Karlově náměstí a začal scházet k Albertovu, jsem si uvědomil, že se vážně něco děje. Od léta 1988 jsem chodil na všechny demonstrace, ale byl jsem hodně opatrný demonstrant: nechtěl jsem, aby mě chytili, pořád jsem se otáčel přes rameno, byl jsem připraven utíkat. Tohle bylo jiné. Triumfální nálada zachvátila celý obrovský dav lidí a vůbec nás nenapadlo, že by proti studentům právě 17. listopadu někdo zasáhl. Atmosféra byla úplně otevřená, od začátku se skandovala hesla na podporu Charty, pamatuju si transparenty „kdy, ne-li teď, kdo, ne-li my“ a „Nechceme Myloše“, které mne úplně nadchly.

Myslím, že jsme všichni kolektivně cítili, že tohle je přelom, teď se všechno změní. Pamatuju se na policisty cestou na Vyšehrad, na které jsme volali „Pendreký do řeky!“ a oni se otáčeli a ukazovali, že žádné pendreký nemají. Pamatuju si magickou atmosféru Vyšehradu osvětleného tisíci svíček, spoustu kamarádů, které jsem dlouho neviděl, atmosféru karnevalu a veselé revoluce současně. Skandovalo se „Jsmo na špatným Hradě!“

Pamatuju si, jak jeden z organizátorů na závěr do megafonu vykřikl, že tímto oficiální část končí, a že nechce radit, ale že nejkratší cesta na Václavské náměstí je přes most Klementa Gottwalda. Křičelo se „Přes most toho vraha!“. Most byl ale zavřený, a tak jsme šli spodem. Pamatuju si tramvaje a lidi, kteří nám z nich mávali, vystupovali a přidávali se

k průvodu, který do oken skandoval „Vypněte tu bednu!“ Potlesk na Rašínově náměstí před domem Václava Havla. Potlesk před Národním divadlem.

Dlouhé čekání na Národní, zima a vzrůstající tlak davu. Pak začal zásah. Panika, strach o život a útěk podloubím. Naštěstí mě netrefili. Brutalita zákroku na Národní bývá někdy relativizována, ale bylo to opravdu hodně ošklivé. Zažil jsem všechny demonstrace během Palachova týdne, nalomili mi čelist a bylo to hodně kruté, ale Národní horší. Dlouhotrvající tlak do davu, štěkot psů, obrněné transportéry, vojáci s červenými barety šplhající po stěně v Mikulandské, pak vytahování demonstrantů po jednom z davu. Bylo to děsivé.

Často slyšíme o aféře studenta Martina Šmída, jehož údajná smrt měla odstartovat celou revoluci. Podle mě se trochu přeceňuje. Sám jsem se o jeho „úmrtí“ dozvěděl až v neděli ráno, přičemž už v neděli večer byla tato fáma vyvrácená.

O stávce studentů a návrhu na generální stávku bylo rozhodnuto dávno před tím, než někdo jméno Martin Šmíd vůbec vyslovil. Praha byla na revoluci prostě zralá.

Sedmnáctého listopadu večer jsem z Národní třídy odcházel naprosto přesvědčen, že to je konec, tohle už nemůžou utulát, teď už končí smlouvání s režimem a opatrné protesty. Byl jsem si jist, že tohle je revoluce a teď se to zlomí. Ten průvod měl opravdu atributy náboženského zážitku, myslím, že jsme to cítili všichni. Zákrok proti demonstrujícím byl svou slepou brutalitou a tupostí byl prostě příliš šílený, než abychom si to mohli nechat líbit.

doc. MUDr. Ondřej Hrušák, Ph.D., lékař na 2.LF UK (v listopadu 89 student medicíny)

"Byl jsem tehdy necelé dva měsíce v šestáku medicíny. Přesně si pamatuji ten den, 17. listopad byl pátek. Ve škole nám dobrácky radili, že bychom odpoledne neměli chodit na Albertov, byť je to „tak trochu povolené“. Lepší reklamu vytvořit nemohli. Těšil jsem se a zároveň trochu bál – už jsem měl několik škráloupů s StB, naposledy z ledna.

Když jsem vycházel na demonstraci, netušil jsem, že dnes budu spát v nemocnici. Albertov, obrovské množství lidí, pochod na Vyšehrad, tam si vzpomínám na dopravního policistu, kterému jsme skandovali podporu, dělalo mu to zjevně dobře, pak otočka, skrz Podskalí a kousek nábřeží k Národnímu divadlu, těsně za Mikulandskou stop. Docela dlouho jsme stáli, pak zpívali, někdo vytáhl klíče „Poslední zvonění!“.

Vpředu kordon policie (tehdy se tuším říkalo „pořádkových sil“), dozadu nebylo vidět. Tlak zpředu, všude strach, ani se nedá říct panika, pomalé vtačování pod obušky, skulinka mezi červenými barety, vyběhl jsem, narazil jsem do tlustého policisty, v tom strašná rána do hlavy, pryč, musíš pryč, rána mne srazila k zemi, hned vstávám, běžím, proti mně milicionáři, ti neměli šanci, další už ano, nástup do autobusu, jsem celý od krve.

Pak se vše vlastně uklidnilo, seděl jsem v autobusu, pozoroval davy, které buď nechali jít, nebo sem tam někoho přidali k nám. Autobus nás dovezl tuším do Konviktské, tam byl zajímavý mladý policista, který mne zapisoval. „To tedy pěkně

vypadáte," komentoval mou hlavu a v tu chvíli vlastně i obličej a bundu, a soucitně dodal: „to víte, umírající kobyla nejvíc kope“. Nic jsem na to neřikal, ale on to zjevně nemyslel jako provokaci, odpověď nevyžadoval.

Po pár dnech v nemocnici jsem dorazil do velké posluchárny v Motole. Neskutečná atmosféra, nadšení, všude snaha pomoci dobré věci, mrazení, třeba když nějaký blbec přinesl pistoli – té jsme se rychle zbavili. Já s ovázanou hlavou jsem

byl přijat do víru revoluce docela ochotně. Spali jsme ve škole, pořád se něco dělo, někam jezdilo, chodilo do továren... Líbila se mi jedna usměvavá holka z prváku, která kreslila plakáty a transparenty. Máme spolu tři děti a pořád se mi líbí. **Prof. RNDr. Jan Černý, PhD.**, profesor biologie (v listopadu 89 student PřF UK)

Na koleji jsme dlouho do noci řešili, co napsat na transparent. Nakonec nám vyšlo "Studenti, svědomí národa". Jak vysvětlím v ofisu zmizení prostěradla? Pomalé ráno, naštěstí máme přednášku až odpoledne. Fyziologie živočichů, profesorka Strunecká, šéfka komunistů na biologii, před časem nás lámala do strany. Prý můžeme nejlíp měnit věci zevnitř. Naštěstí jsem imunní díky dědovi kulakovi.

Na fakultu jdu pěšky, všude klid, možná před bouří, i když vlastně bouří oproti dřívějším demonstracím moc nečekám. Prý je to povolené, dokonce svazáky z 1.LF! V Benátské, hned vedle fakulty šok, desítky antonů s milicionáři, 50+ let, kouří, určitě nejsou z Prahy. Na první pohled jsou nervózní, je jich hrozně moc! Už nejsem vykulený prvák ale „už druhák“. Po přednášce po Malých albertovských schodech dolů, krvavý západ slunce. Říkám Davidu Storchovi, "Dnes bude téct krev", nikdo se nesměje. Ze všech stran se stékají stružky spolužáků, poznávám i několik učitelů. Je nás hodně, sakra hodně, to by mohlo něco znamenat, že by dnes, konečně?

Pohlcuje mne atmosféra, pochyby zmizely již na schodech při pohledu na plný Albertov. Projevy, už si je nepamatuju, špatně řečníky vidím i slyším, lezeme na strom před Patologií. Vyvěšujeme transparent. Projevy končí, vyrážíme na plánovaný pochod na Vyšehrad. Předháníme se, kdo vymyslí lepší hlášku, žádná z těch mých neprojde davovým výběrem. Vedle mne se rodí "Na Štěpána bez Štěpána" a pak Radan Haluzík zvedá svůj svazek klíčů a křičí "Poslední zvonění". Během chvilky zvoní desetitisíce klíčů. Přicházíme na Vyšehrad, zpíváme. "Ach synku, synku"? Je to zvláštní, už nejsem na konci, okolo je spousta lidí, křičí "A teď na Hrad". Jasně! Vždyť nás už musí být dost! S tímhle přeci nemůžou už nic udělat.

Jdeme po nábřeží, zastavují tramvaje, vystupují lidé, připojují se k průvodu. Otvírají se dveře domů, další a další lidé se přidávají... Zastavujeme, na Hrad je cesta zahrazená kordonem policistů. Chvilka vyjednávání, volná je cesta do Národní a na Václavák, taky dobře... Směřujeme k Máji, pořád se ohlížím, jestli zaplníme Národní. Zaplnili jsme, vyhráli jsme, jiná možnost není!!! Jsem tak v desáté řadě, s Neelou Heyrovskou, zastavujeme.

Další příslušníci, těžkooděnci, štíty, obušky, pamatuji si překvapivě mladé tváře. Skandujeme, zpíváme, skandujeme. Jsme vyzýváni k rozchodu.

Jako odpověď zní naše "Máme holé ruce, Nejsme jako oni"... Myslím, že hodně lidí odchází, my moc vepředu nemůžeme, přeci to teď nevzdáme, vždyť jsme přeci už VYHRÁLI!!! Když nereagujeme na výzvy, je jasné, že se něco bude dít. Nastupují mlátičky, u nás doprovázené skrčkem v civilu, který ukazuje, koho vytáhnout a zmlátit. Držíme se za ruce, většinu zachráníme. Vybrali si Neelu, udrželi jsme ji! Je ale bez boty a je hrozná zima, antony se plní. Hlavní emocí ale není strach. Je jím deziluze z toho, jak snadno a efektivně probíhá demolice tak nadějného, spojeného s opojením z vítězství.

Strach na sebe ale nenechá dlouho čekat. Nastupují psovodi se psy, těžko říct, kdo působí hysteričtěji, psi nebo ti, kdo je vedou do akce. Najíždějí auta s plotovými dílci a tlačí. Jsem těsně u psovodů a mlátiček, vidím jim zblízka do očí.

Deja vu filmové scény. Vidím u psovoda podivné zorničky, jak v tom černobílém filmu. Co s nimi udělali, než je na nás poslali? Dostávám ránu přes hlavu a záda, pěkná pecka, chvíli nevím, co se se mnou děje. Zvedám se ze země, točí se mi hlava, psovodi a plotové díly jsou za mnou. 10 sekund, nebo víc?

Cesta je volná, nikdo mne neobtěžuje, pomalu se sunu Národní směrem na kolej. Po stranách stojí antony, možná plné, příslušníci mne pozorují, možná viděli, že jsem si chvíli poležel, tak si možná myslí, že už mám dost. Nejsem sám, je nás víc, je mi HROZNÁ ZIMA, kolej je tak blízko... V Ostrovní ulici mne zastavuje španělsky mluvící novinář s kamerou, dávám svůj první rozhovor – hned v angličtině... Na koleji se pomalu scházíme, vykulené oči, sem tam šrám. Pocit zmaru, když už ani tohle nebylo úspěšné tak je to zas na několik let, třeba se to nikdy nezlomí. Máme tady přeci ruské vojáky. Gorbačov je fajn, ale Rusové nás přeci nemůžou pustit z bratrské klece. Není důvod zůstat v Praze. Jdu na poslední vlak do Hradce na Hlavák. Ve vlaku usínám, ve snu vidím psovodovy oči, skoro se jedná o nejživější vzpomínku z celého dne. Už nejede žádný autobus, jdu k nám na Slezské pěšky.

Nezpomínám si, kdy jsem přišel domů, ale určitě byla už sobota. Doma jsem hlukem probudil mamku, už osprchovaný s ručníkem kolem boků. Mamka, když uviděla má záda se nechápavě ptá, co se mi stalo. Vyprávím a vyprávím, vstává táta, pouštíme Svobodnou Evropu, konečně nějaké informace... Svět to ví!!! Ty svině, mlátí naše děti, slyším na dobrou noc. Jdu spát, bez naděje. dlouho hledám polohu, kdy mne nic nebude bolet – na těle i na duši.